

การบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดโดยหลักธรรมาภิบาล Managing the Temple's Financial Accounts according to the Principles of Good Governance

¹พระครูสุภัททกิจจานุการ, ²ปรัชญา บุตรสะอาด, ³วรพจน์ ก้องเสนาะ

¹Phrakhrusuphatthakijjanukan, ²Pratya Butsaad, ³Worapot Kongsanoh

^{1,2,3}วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Chonburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²Corresponding author, e-mail: butsaad16@gmail.com

Received: January 10, 2024; Revised: March 22, 2024; Accepted: April 23, 2024

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการบัญชีทางการเงินของวัดโดยหลักธรรมาภิบาล ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีเพื่อการจัดการ ศึกษาหลักการบริหารบัญชีทางการเงินของวัด และศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดโดยหลักธรรมาภิบาล วัดเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร และมีกิจกรรมจัดหาทุนผ่านการบริจาค จึงมีความจำเป็นที่จะต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ด้วยความสำคัญการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดโดยหลักธรรมาภิบาลนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารการเงินของวัดนั้นจะต้องให้ความสำคัญอย่างมาก วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แม้จะเป็นองค์กรทางศาสนา แต่วัดมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่มีไชระบบตลาด หรือตามระบบบัญชีประชาชาติ ค.ศ. 1993 เรียกว่าสถาบันไม่แสวงหากำไรให้บริการครัวเรือน หมายถึง องค์กรที่ดำเนินงานโดยไม่หวังผลกำไร โดยผลิตสินค้าและบริการให้กับประชาชนหรือสังคมโดยไม่คิดราคาหรือแบบให้เปล่า หรือจำหน่ายในราคาที่ไมคุ้มทุนหรือในราคาที่ไม่มีนัยสำคัญทางเศรษฐกิจ ในที่นี้ครอบคลุมองค์กรประเภทมูลนิธิ สมาคม องค์กรทางศาสนา และพรรคการเมือง เป็นต้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การบัญชีทางการเงินของวัด, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The objective of this academic article is to study the financial accounting management practices of temples using the principles of good governance. Study theoretical concepts related to management accounting. Study the principles of financial accounting management of the temple. And study the strengths, weaknesses, problems, obstacles, and suggestions for managing the temple's financial accounts according to the principles of good governance. The temple is a non-profit organization. And there are fundraising activities through donations. Therefore, it is necessary to adhere to the principles of good governance in management. To

achieve transparency and can be checked with the importance of managing the temple's financial accounts using good governance principles, it is important. The financial administrators of the temple must take it very seriously. The temple has the status of a juristic person. Has rights and duties according to the Sangha Act, B.E. 2505, even though it is a religious organization. But the temple has economic importance. It is a non-profit organization that is not a market system. Or according to the National Accounting System of 1993, it is called a non-profit household service institution, meaning an organization that operates without profit. By producing goods and services for the people or society without charging a price or for free. Or sold at a price that is not cost-effective or at a price that is economically insignificant this covers organizations such as foundations, associations, religious organizations. And political parties, etc.

Keyword: Management, Temple financial accounting, Principles of good governance.

บทนำ

วัดเป็นสถานที่สำคัญในการดำเนินกิจการของพระสงฆ์และเป็นที่ประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทั้งทางด้านศาสนา การศึกษา วัฒนธรรม และสังคม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางของสังคม เป็นที่รวมจิตใจของประชาชน เป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพชีวิตการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคม ทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคม วัดจึงถือเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร และจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น ในการดำเนินการของวัด จึงมีกฎหมายและข้อบังคับของภาครัฐกำกับ และมีคณะกรรมการที่มาร่วมกันทำงานโดยสมัครใจ เพื่อให้การปฏิบัติศาสนกิจเป็นไปด้วยความเรียบร้อย วัดจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีธรรมาภิบาล เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ และสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนในประเทศตามแนวปฏิบัติด้านธรรมาภิบาลขององค์กรไม่แสวงหากำไร คณะกรรมการและผู้บริหารองค์กรจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รมัตถะวัง รอบคอบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดการวัดเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คือ การจัดทำบัญชีและการควบคุมภายใน การจัดทำบัญชี เป็นเครื่องมือสากลที่ทุกองค์กรทั้งแสวงหากำไรและไม่แสวงหากำไรจำเป็นต้องทำเพื่อใช้ในการบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการภายในองค์กร จำแนก และสรุปผลเพื่อใช้ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ อาทิเช่น การควบคุมและดูแลสินทรัพย์ขององค์กรให้สูญหาย การวางแผนและบริหารทรัพยากรที่มีเพื่อความอยู่รอดขององค์กรในอนาคต

วัดส่วนใหญ่ยังคงไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างเป็นระบบ และชัดเจน และหน่วยงานที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินของวัด โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการให้วัดนำส่งรายงานการเงินตามมาตรฐานทางบัญชีที่กำหนดให้แก่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพื่อทำการรวบรวมเป็นข้อมูลสำหรับการรายงานผลในภาพรวมได้เท่าที่ควร (ณดา จันทร์สม, 2555: 4) การบริหารวัดในปัจจุบันยังคงมีปัญหาหลายด้าน เช่น รัฐไม่ใส่ใจตรวจสอบการบริหารงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้กับวัด วัดไม่จัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายเงินให้ชัดเจน การใช้ที่ดินของวัดในเชิงพาณิชย์ มีอาคารบ้านเรือนเกิดขึ้นมากมาย ทำให้วัดขาดความสวยงาม หรือวัดต่างๆ แข่งกันหารายได้โดยวิธีต่างๆ จนอาจขัดต่อธรรมวินัยเป็นต้น ถึงแม้วัดจะมีสถานะเป็นนิติบุคคล และเป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งเจ้าอาวาสมีสิทธิที่จะบริหารวัดได้อย่างเป็นอิสระภายใต้การกำกับดูแลจากคณะกรรมการมหาเถรสมาคมก็ตาม แต่เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่วัด

ซึ่งเป็นสถาบันทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนทุกคน วัดจึงควรนำหลักธรรมมาภิบาลอันเป็นหลักการของการบริหารองค์กรที่ดีซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า มาใช้ในการบริหารการเงินเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า และความโปร่งใส อันจะก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในวัดนั้นยิ่งขึ้นไป (ทวีวัฒน์ ปุณฺณทริภักดิ์, 2552: 1-5) การบริหารจัดการเงินของวัดเป็นไปตามหลักธรรมมาภิบาลนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเงินที่มีมากมายภายในวัดต่างๆ การที่กระแสเงินจากการบริจาคทรัพย์เพื่อทำบุญของประชาชนได้หลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่องในขณะที่วัดไม่จำเป็นต้องแสดงรายรับรายจ่ายของต่อสาธารณะ ได้ก่อให้เกิดความคลุมเครือเกี่ยวกับการจัดการกับเงินที่ได้รับบริจาคไปว่าได้นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการบริจาคหรือไม่ และได้นำไปใช้อย่างคุ้มค่าหรือไม่ (ปกรณ์ ต้นสกุล, 2552: 7)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีเพื่อการจัดการ

การบัญชี คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เชิงเศรษฐกิจ และนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลผลโดยการบันทึก จำแนก และทำการสรุปผลที่เป็นตัวเงินออกมาเป็นรายงานในรูปแบบต่างๆ การบัญชีมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ ในการประกอบธุรกิจทุกรูปแบบกิจการจะต้องมีการจัดทำบัญชีเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกิจการ และจัดทำบันทึกการรายการที่เกิดขึ้น เพื่อจะทำให้ทราบผลดำเนินงานและฐานะการเงิน ของกิจการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานในอนาคต เพื่อกิจการจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ความหมายของการบัญชี

การบัญชี คือ ศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี ก็คือ การให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่าย และผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบัญชี (accounting) ไว้หลายทัศนะ ดังนี้

King, Lembke, and Smith (2001: 19) การบัญชี หมายถึง กระบวนการระบุ การวัดมูลค่า การจำแนก การเก็บรวบรวมข้อมูล สรุป และการติดต่อสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณเบื้องต้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ

ไพบูลย์ ผ่องวงศ์ (2547: 2) การบัญชี หมายถึง ศิลปะของการจดบันทึกการรายการหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการเงินในรูปของเงินตรา จัดหมวดหมู่ของรายการที่บันทึกไว้ สรุปผล และแสดงความหมายของผลนั้นๆ

สมาคมนักบัญชี และผู้สอบบัญชี รับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2538: 2) การบัญชี หมายถึง ศิลปะของการเก็บรวบรวมบันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปของตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การให้ข้อมูลทางการเงิน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่าย และผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ

สรุปได้ว่า การบัญชี หมายถึง กระบวนการระบุ การจำแนก การวัดมูลค่า โดยการบันทึก เก็บรวบรวมข้อมูล จำแนก วัดมูลค่า และแปลความหมาย และนำผลที่ได้จากการบันทึกนั้นมาจัดทำเป็นรายงานทางการเงิน เพื่อนำไปวิเคราะห์ และแปลผล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์สำหรับบุคคลภายนอก และบุคคลภายใน เพื่อใช้ในการตัดสินใจ

วัตถุประสงค์ของการจัดทำบัญชี

สุธาทิพย์ พาโพธิ์ (2547: 3-4) กล่าวว่า เป้าหมายหลักของการประกอบธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นผลิตสินค้าหรือการให้บริการก็ตาม คือ การมีผลการดำเนินงานกำไรสุทธิสูงสุด และกิจการมีฐานะทางการเงินที่มั่นคง ซึ่งเครื่องมือที่บ่งบอกผลการดำเนินงาน และฐานะทางการเงินของกิจการจะได้อาจมาจกขบวนการทางการบัญชี อันเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูล จัดบันทึก จำแนกและสรุปผลตามระยะเวลาที่กำหนดในรูปของรายงานทางการเงิน นอกจากนี้สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีการแข่งขันค่อนข้างสูงมาก การที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการวางแผนเพื่อกำหนดทิศทาง แนวนโยบายให้กับกิจการในอนาคต รายงานทางการเงินก็เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่ง ในขบวนการนี้ด้วย ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการบัญชี จึงได้แก่

1. เพื่อจัดบันทึกรายการค้าของกิจการอย่างเป็นระบบ เรียงตามลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง
2. เพื่อวัดผลการดำเนินงานและแสดงฐานะทางการเงินของกิจการ
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนควบคุมและตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกิจการในอนาคต
4. เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายเกี่ยวกับการบัญชี
5. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมขบวนการทำงานของพนักงานของกิจการ
6. เพื่อใช้เป็นข้อมูลแก่หน่วยงานของภาครัฐบาลในการเก็บภาษี และควบคุมการบริหารงานของกิจการ

7. เพื่อใช้เป็นข้อมูลแก่บุคคลที่น่าสนใจ เช่น นักลงทุน สถาบันการเงินที่กิจการขอสินเชื่อ

ขอบเขตของงานบัญชี

ศรีสุตา อีรยา (2555) สำหรับขอบเขตของงานบัญชีนั้น เราสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1) **การบัญชีการเงิน (Financial Accounting)** เป็นการบัญชีที่จัดทำโดยบันทึกตามมาตรฐานการบัญชีหรือหลักการบัญชีที่รับรองกันทั่วไป ได้แก่ งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด นโยบายการบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงิน เพื่อรายงานต่อบุคคลภายนอกกิจการอาทิ นักลงทุน เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้น หน่วยงานราชการ ลูกจ้าง

2) **การบัญชีเพื่อการจัดการ (Managerial Accounting)** เป็นการจัดทำเพื่อรวบรวมข้อมูลเสนอต่อผู้ใช้ข้อมูลที่เป็นบุคคลภายในกิจการ ได้แก่ กรรมการบริหาร ผู้จัดการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้าแผนก ฯลฯ เพื่อใช้ในการวางแผน และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลนั้นส่วนหนึ่งมาจากการทำบัญชี รวมกับข้อมูลอื่นๆ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เช่น จำนวนชั่วโมงการทำงาน จำนวนหน่วยของวัตถุดิบ เป็นต้น รายงานทางการเงินเพื่อการจัดการมีได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริหาร

ความหมายการบัญชีการเงิน

การดำเนินธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องมีระบบข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้องเพื่อใช้ในการวางแผนระบบการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งได้จากการรวบรวมหรือสะสมข้อมูลจากแผนกต่างๆ เพื่อนำไปจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหาร มีผู้ให้ความหมายของการบัญชีการเงิน (Financial accounting) ไว้ต่างๆ กันดังนี้

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2549: 20) ได้กล่าวว่า การบัญชีการเงิน คือ กระบวนการทางบัญชีที่เกี่ยวกับการจัดเก็บรวบรวม จำแนก และรายงานข้อมูลทางการเงินของกิจการที่เกิดขึ้นในอดีตของ

กิจการให้แก่บุคคลภายนอก ส่วนการบัญชีบริหาร คือ กระบวนการในการระบุการวัดผลการสะสมข้อมูล การวิเคราะห์ การจัดเตรียม การตีความ และการติดต่อสื่อสารข้อมูลทางการเงินซึ่งฝ่ายบริหารบุคคลภายใน (Internal users) ที่จะสามารถใช้ข้อมูลจากการบัญชีบริหารเพื่อการวางแผน การควบคุม และการประเมินผลภายในกิจการ

สุพาดา สิริกฤตดา (2548: 11) ได้กล่าวว่า การบัญชีการเงิน เป็นการจัดทำงบการเงินและรายงานทางการเงินอื่นๆ สำหรับบุคคลภายนอก ส่วนการบัญชีเพื่อการจัดการเป็นการใช้เทคนิคทางการบัญชีและการรวบรวมข้อมูลจากรายงานทางการเงินและข้อมูลจากฝ่ายต่างๆ โดยนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการวัด การวิเคราะห์ และการอธิบายผลข้อมูล เพื่อใช้ในการวางแผน การควบคุม และการตัดสินใจ

ศรีสุตา ธีระกาญจน์ (2549: 1-2) ได้กล่าวถึงการบัญชีการเงินว่าเป็นการบัญชีที่จัดทำเพื่อรวบรวมข้อมูลทางการเงินของธุรกิจที่เกิดขึ้นแล้วตามมาตรฐานการบัญชีและหลักการบัญชีที่รับรองทั่ว ไปรายงานต่อผู้ใช้ข้อมูลที่เป็นบุคคลภายนอก

ความหมายการบัญชีเพื่อการจัดการ

การบัญชีเพื่อการจัดการ (Managerial accounting) คือ กระบวนการทางบัญชีที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นแล้ว และที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งข้อมูลที่เป็นจำนวนเงินและข้อมูลที่มีใช้จำนวนเงิน เพื่อใช้ในการจัดทำรายงานทางการเงิน ซึ่งใช้ในการบริหารงาน จัดทำงบประมาณ กำหนดต้นทุนมาตรฐาน การตัดสินใจระยะสั้น และตัดสินใจลงทุนในโครงการระยะยาว การบัญชีเพื่อการจัดการ มีนักวิชาการและบุคคลต่างๆ ให้ความหมายไว้ ดังนี้

เบญญาภา โสอุบล (2557: 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบัญชีเพื่อการจัดการ คือ กระบวนการทางบัญชีที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นแล้วและที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งข้อมูลที่เป็นจำนวนเงินและข้อมูลที่มีใช้จำนวนเงิน เพื่อใช้ในการจัดทำรายงานทางการเงิน ซึ่งใช้ในการบริหารงาน จัดทำงบประมาณ กำหนดต้นทุนมาตรฐาน การตัดสินใจระยะสั้น และตัดสินใจลงทุนในโครงการระยะยาว

ไพบุลย์ ผจงวงศ์ (2554: 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบัญชีบริหาร หมายถึง การจัดทำบัญชีและการรายงานทางการเงินของส่วนงานต่างๆ ในองค์กรเพื่อใช้ในการวางแผน ควบคุมและการตัดสินใจ การจัดทำข้อมูลทางการเงินบัญชีสำหรับการบัญชีบริหารนั้นจะทำตามความเหมาะสมและตามความต้องการของฝ่ายบริหาร โดยอาจไม่มีข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ใดๆ บังคับ

ศศิวิมล มีอำพล (2552: 1-2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบัญชีบริหารเป็นการบัญชีแขนงหนึ่งที่ประกอบด้วนกระบวนการการแจกแจง การวัด การวิเคราะห์ การจัดเตรียม การแปลความหมายและการสื่อสารของข้อมูลทางการเงินซึ่งใช้ภายในองค์กร เพื่อให้ ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในองค์กรใช้ในการวางแผน การตัดสินใจรวมถึงการประเมินผล การควบคุมภายในองค์กรและการกำกับดูแล

สมพร มณีจันทร์ (2566: บทความออนไลน์) การบัญชีบริหาร คือ การใช้วิธีการทางบัญชีรวบรวมข้อมูล จัดทำรายงานทางการเงินใช้ในการบริหาร เพื่อจัดทำงบประมาณ กำหนดต้นทุน เพื่อตัดสินใจระยะสั้นและวิเคราะห์โครงการลงทุนระยะยาว

สรุป จากความหมายข้างต้น การบัญชีเพื่อการจัดการ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การบัญชีบริหาร จึงเป็นการจัดทำบัญชีเพื่อนำเสนอข้อมูลทางการเงินที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต หรือข้อมูลทางการเงินที่ได้จากการประมาณการว่าจะเกิดขึ้นในอดีตก็ได้ เพื่อนำเสนอข้อมูลเหล่านั้นให้ฝ่ายบริหารภายในองค์กรธุรกิจได้ทราบและใช้เป็นแนวทางในการวางแผน การควบคุม และประกอบการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันต่อเวลา โดยจะนำข้อมูลในเชิงวิเคราะห์เฉพาะส่วนภายในองค์กรธุรกิจที่

ผู้บริหารให้ความสนใจในขณะนั้น ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงอาจไม่ได้ยึดแนวคิดตามมาตรฐานการบัญชีการเงินใดๆ ทั้งหมดและไม่มีกำหนดระยะเวลาในการจัดทำที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความต้องการของฝ่ายบริหาร

การบริหารจัดการบัญชีทางการเงิน

การบริหารการเงิน (Financial Management) เป็นการจัดการทางการเงินขององค์กรที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการได้มาและใช้ไปของเงิน โดยทั่วไปแล้ว การบริหารการเงินเป็นหลักที่องค์กรทุกประเภทควรต้องมีการดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการบริหารการเงินที่ถูกต้อง เพื่อให้บรรลุต่อเป้าหมายในการบริหารการเงินได้ โดยทั่วไปแล้ว องค์กรธุรกิจจะมีเป้าหมายหลักในการสร้างความมั่งคั่งให้แก่เจ้าของกิจการ (Stockholders' Wealth Maximization) แต่ทั้งนี้การคำนึงถึงประโยชน์ของเจ้าของกิจการเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น (Stakeholders) อาจทำให้เกิดความเสี่ยงและไม่สามารถดำรงความยั่งยืนของกิจการได้ ดังนั้น องค์กรทุกประเภทต้องยึดหลักการบริหารกิจการที่ดี ดำเนินกิจการและการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล โดยมีการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ครบถ้วน และตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน และนำไปสู่ความยั่งยืนในการบริหารองค์กรได้

การบริหารการเงินจะเกี่ยวข้องกับการบริหารหลัก 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมลงทุน กิจกรรมจัดหาเงิน และกิจกรรมดำเนินงาน

กิจกรรมลงทุน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาสินทรัพย์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อใช้ในการประกอบกิจการขององค์กร (ธาดา จันทน์สม, 2555: 9-10)

หลักการบริหารบัญชีทางการเงินของวัด

วิธีรับและเก็บรักษาเงินของวัดและวิธีทำบัญชี

การรับและเก็บรักษาเงินของวัดและการทำบัญชีเป็นงานการศาสนสมบัติของวัดเป็นงานหนึ่งซึ่งอยู่ในความดูแลและจัดการของเจ้าอาวาสตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ซึ่งมีวิธีปฏิบัติคือ

- 1) วิธีรับและเก็บรักษาเงินของวัด
- 2) วิธีทำบัญชีรับจ่าย
- 3) วิธีทำบัญชีงบประมาณของวัด

วิธีรับและเก็บรักษาเงินของวัด

การรับเงินผลประโยชน์ไม่ว่ากรณีใดๆ วัดจะต้องออกใบเสร็จรับเงิน (ตามแบบ ศบว.7) แสดงการรับทุกครั้งแล้วจึงนำยอดเงินตามใบเสร็จนั้นเข้าบัญชีรับ และลงเลขที่ใบเสร็จไว้ในบัญชีรับอีกครั้ง แม้การรับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารเข้าบัญชีรับก็ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน สำหรับอนุโมทนาบัตรจะมีหรือไม่ก็ได้ส่วนการรับเงินการกุศลควรออกอนุโมทนาบัตรแล้วลงบัญชีรับอีกครั้งหนึ่ง

วิธีการเก็บรักษาเงินของวัด วัดจะเก็บรักษาเงินผลประโยชน์ของวัดเองได้เพียง 3,000 บาท ส่วนที่เกิน 3,000 บาทให้นำฝากกรมการศาสนาจังหวัด อำเภอ ธนาคาร หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบทางปฏิบัตินั้น ควรฝากธนาคารโดยระบุชื่อบัญชีว่า “วัด.....หรือว่า เงินของวัด.....” ห้ามฝากเป็นชื่อเจ้าอาวาสหรือผู้ใด การเบิกเงินจากธนาคารควรกำหนดเงื่อนไขให้ลงนามร่วมกัน 3 คน คือ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร หรือผู้ดูแลผลประโยชน์ รวมเป็น 3 คน ผู้ที่เจ้าอาวาสเห็นควรจึงถอนได้หรือเมื่อฝากลงนามร่วมกัน 3 คน เมื่อจะถอนลงนามต้องมี 2 ใน 3 มีเจ้าอาวาสเป็นหลัก ส่วนเงินการกุศลให้เก็บรักษาตามความประสงค์ของผู้บริจาค ถ้าผู้บริจาคมิได้แจ้งความประสงค์ไว้ ให้อนุโลมตามการเก็บรักษาเงินผลประโยชน์ของวัด

วิธีทำบัญชีรับจ่าย

ให้เจ้าอาวาสมอบให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์วัดจัดนำบัญชีรับจ่ายประจำเดือน โดยใช้แบบของกรมการศาสนา เมื่อทุกสิ้นเดือนให้รวบรวมยอดรับจ่าย หักยอดคงเหลือและยอดยกไปเดือนต่อไป ผู้ทำบัญชีลงนามรับรองแล้ว เสนอเจ้าอาวาสตรวจและควรให้ตรวจทุกเดือน วัดใหญ่ๆ มีรายรับรายจ่ายมาก อาจมีบัญชีรับจ่ายหลายเล่มตามประเภทหน่วยงานหรืออาจใช้บัญชีรับจ่ายแบบทั่วไปเพื่อความสะดวกในการจัดทำบัญชีก็ได้

วิธีทำบัญชีงบประมาณ

เจ้าอาวาสต้องตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดจัดทำบัญชีงบประมาณ (ตามแบบ ศบว.6) ตัดยอดวันที่ 31 ธันวาคม โดยปฏิบัติดังนี้

- 1) แยกรายรับทั้งปีออกเป็นประเภท เช่น ยอดเงินยกมาจากปีเก่า เงินค่าเช่า เงินค่าบำรุงเงิน ค่าดอกเบี้ย เงินการกุศลต่างๆ และรายรับอื่นๆ แต่ละประเภทเป็นเงินเท่าใด และรวมทุกประเภทเป็นเงินเท่าใด
- 2) แยกรายจ่ายทั้งปีออกเป็นประเภท เช่น ค่าก่อสร้างและบูรณะ ค่าตอบแทน ค่าภาษีค่า น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ค่าคนงานวัดและรายจ่ายอื่นๆ แต่ละประเภทเป็นเงินเท่าใด และรวมทุกประเภทเป็นเงินเท่าใด
- 3) เมื่อหักแล้วคงเหลือเงินเท่าใด
- 4) เงินที่เหลือเป็นเงินสดเท่าใด ฝากธนาคารไหน เท่าใดเมื่อจัดลงรายการในบัญชีงบประมาณเรียบร้อยแล้วให้ผู้จัดทำบัญชีลงนามรับรอง แล้วเสนอเจ้าอาวาสลงนามและเก็บไว้ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง (ณดา จันทรสม, 2555: 43-45)

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

การดำเนินงานขององค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของทางราชการในส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ดี องค์กรรัฐวิสาหกิจ และองค์กรธุรกิจเอกชนองค์กรทางศาสนา และองค์กรสาธารณอื่นๆ ที่จะให้บังเกิดผลสำเร็จด้วยดี ต้องอาศัยหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงาน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า “ธรรมาภิบาล” ไว้ดังนี้

สุดจิต นิมิตรกุล (2543: 43) ให้นิยามคำว่าธรรมาภิบาลว่าหมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหาร และภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในทุกๆระดับ ประกอบด้วยกลไก กระบวนการ และสถาบันต่างๆ ที่ประชาชนและกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมายและแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกับหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบการส่งเสริมหลักนิติธรรม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ยืนอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา

อมรา พงศาพิชญ์ และนิตยา ภัทรลิตตะพันธ์ (2541: 25) กล่าวว่า “ธรรมาภิบาล” คือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์กรประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึงการมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้

ประมวล รุจนเสรี (2542: 32) ได้นิยามความหมายของธรรมาภิบาลว่า การปรับวิธีคิดวิธีบริหารราชการของประเทศไทยเสียใหม่ทั้งระบบ โดยการกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกคน

ทุกฝ่ายในประเทศจะร่วมคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบแก้ปัญหาพัฒนานำแผ่นดินไปสู่ความมั่นคง ความสุข สันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและกว้างไกล

สำนักงานข้าราชการพลเรือน (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี, 2546: 43) ได้สรุปถึงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลว่า ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักคุณธรรม โดยองค์ประกอบของสำนักงาน ก.พ. เน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล และการใช้บริการของรัฐซึ่งมีคำอธิบายในองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1) **หลักนิติธรรม** คือ การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับและกติกาต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม กล่าวโดยสรุป คือ สถาปนาการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2) **หลักคุณธรรม** คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริตความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

3) **หลักความโปร่งใส** คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน

4) **หลักความมีส่วนร่วม** คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญๆ ของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแจ้งความเห็น การไต่สวน สาธารณะ การประชาพิจารณ์การแสดงประชามติหรืออื่นๆ และขจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

5) **หลักความรับผิดชอบ** ผู้บริหาร ตลอดจนคณะข้าราชการ ทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ ต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดียิ่ง โดยมุ่งให้บริการแก่ผู้มารับบริการเพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่

6) **หลักความคุ้มค่า** ผู้บริหาร ต้องตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ในการบริหารจัดการจำเป็นต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นต้องตั้งจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริการหรือประชาชนโดยรวม

โดยสรุปแล้ว ถึงแม้จะมีนักวิชาการ และองค์กรที่ได้แบ่งองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลออกไปแตกต่างกันก็ตาม แต่องค์ประกอบเหล่านั้นยังคงมีแกน หรือหลักสำคัญร่วมกัน นั่นคือความถูกต้อง ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัด โดยหลักธรรมาภิบาล

วัตถุประสงค์ของการจัดทำบัญชีวัด มีดังนี้

1. เพื่อให้วัดถือปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2564 ว่าด้วยการดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติวัดให้เป็นไปด้วยดี
2. เพื่อให้การบริหารจัดการการเงินของวัด เกิดความโปร่งใส เป็นที่ยอมรับและศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และ
3. เพื่อให้วัดเป็นต้นแบบขององค์กรธรรมาภิบาล “การจัดทำบัญชี” (Accounting) หมายถึง การจดบันทึก การจำแนก การสรุปผล และการจัดทำรายงานทางการเงินโดยใช้หน่วยวัดเป็นเงินตรา การนำข้อมูลทางการเงินไปใช้ในการวางแผนหรือตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

จุดแข็งในการบริหารการเงินของวัด

วัดมีความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเป็นฐานสำคัญของการพัฒนา ทำให้วัดระดมทุนจากเงินบริจาคตามวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้ จึงไม่ต้องเน้นในเรื่องการจัดหารายได้เป็นหลัก แตกต่างกับองค์กรไม่แสวงหากำไรรูปแบบอื่น หากวัดดำรงความเชื่อมั่นและศรัทธาของพุทธศาสนิกชนให้คงอยู่ได้อย่างยาวนาน ย่อมเป็นจุดแข็งสำคัญต่อการพัฒนา

วัดมีความใกล้ชิดกับชุมชน ทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งชุมชนชาวบ้าน สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้น หากมีการวางระบบและกลไกในการบริหารจัดการวัดที่ชัดเจน เมื่อต้องการความร่วมมือจากชุมชนก็ย่อมทำได้

จุดอ่อนในการบริหารการเงินของวัดไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

- 1) วัดส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การตรวจสอบ รายงานผลต่อเจ้าคณะปกครองฝ่ายสงฆ์ จะมีการทำเด่นชัดเฉพาะวัดใหญ่ๆ หรือพระอารามหลวง ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลและวัดในเมือง
- 2) การจัดทำบัญชีของวัดที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสม ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีและขาดการควบคุมภายในที่ดี
- 3) การไม่มีความชัดเจนในการกำกับดูแล ควรยึดถือถึงหลักคุณธรรมเข้ามาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 4) การไม่มีการรายงานทางการเงินที่เป็นมาตรฐาน และไม่มีการเก็บข้อมูลการเงินของวัดไว้ ทำให้ขาดการสะท้อนภาพรวมของการบริหารการเงินวัด
- 5) การไม่มีการวางระบบและกลไกในการเบิกจ่ายเงิน และบริหารการเงินของวัดที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

ปัญหาและอุปสรรค

เจ้าอาวาสส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สิน และศาสนสมบัติ วัดมักจะบริหารจัดการแต่เพียงผู้เดียว ไม่ได้มีการกระจายอำนาจหรือแบ่งหน้าที่ให้พระสงฆ์หรือกรรมการวัดอย่างชัดเจน กรรมการวัดที่เข้ามาช่วยเหลือกิจการดูแลทรัพย์สินของวัด และศาสนสมบัติวัดส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความชำนาญในด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย วัดในเขตชนบทมักจะได้รับอิทธิพลจากกรรมการวัดในพื้นที่ วัดที่มีทรัพย์สินรายได้จำนวนมาก มักจะมีผู้มีอิทธิพลเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ การจัดสรรผลประโยชน์ของวัดบางส่วนยังไม่เหมาะสม และไม่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของคณะสงฆ์และมหาเถรสมาคม การบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัด เจ้าคณะปกครองไม่ได้เข้มงวด

และขาดการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องพุทธศาสนิกชนไม่สามารถเข้าไปรู้เห็นหรือรับทราบผลการดำเนินการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญสุรางค์ ขำแจ้ง (2543) ทำการศึกษาการจัดทำบัญชีของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึงลักษณะการจัดทำบัญชี การควบคุมภายใน การตรวจสอบและการจัดทำรายงาน รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำบัญชีของวัด ซึ่งทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวัดในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 33 วัด พบว่าเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดทำบัญชีและตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของการบันทึก รายการทางการเงินบัญชี นอกจากนี้ วัดได้มีการจัดส่วนงานทางการเงินเป็นหน่วยงานย่อยๆ เพื่อดูแล ทรัพย์สินและจัดทำบัญชีโดยมีพระสงฆ์ผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่เฉพาะ และการศึกษาพบว่ามีปัญหา คือ วัดไม่มีการใช้ใบเสร็จรับเงินและเอกสารการอนุมัตินาบัตร์ทุกครั้งเมื่อมีการรับบริจาค ทำให้ขาดเอกสาร ในการติดตามยอดเงินจากการรับบริจาค มีการจัดทำรายงานเป็นรายปีทำให้ไม่สามารถติดตาม การเปลี่ยนแปลง ทางงบการเงินที่อาจเกิดขึ้นระหว่างปี

ข้อเสนอแนะ

เพื่อการพัฒนาแนวทางการบริหารการเงินของวัดในฐานะนิติบุคคลประเภทองค์กรไม่แสวงหากำไร และมีรายได้จากการบริจาคให้มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ผู้เกี่ยวข้องจึงควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้บริหารการเงินของวัดให้มีความรู้เรื่องหลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการที่ดีให้วัด และควรมีกฎหมายที่ชัดเจน
- 2) มีการดำเนินการอย่างโปร่งใสและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลมากกว่าด้วยกฎหมายว่า ด้วยเรื่องการบริหารจัดการการเงินของวัด
- 3) การทำบัญชีรายการการเงินของวัด จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล มากที่สุด
- 4) มีการจัดบันทึกรายรับ-รายจ่าย โดยให้เป็นไปตามมาตรฐานบัญชีที่ยอมรับได้ทั่วไป
- 5) มีระบบการเบิกจ่ายเงินอย่างชัดเจน และโปร่งใส เพื่อให้ไม่มีปัญหาตามในอนาคต

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการที่ดีสะท้อนถึงความโปร่งใสและตรวจสอบได้ จะนำไปสู่ความ เชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรนั้น และวัดเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับคนและชุมชน ดังนั้น การสร้าง ความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในผู้มีจิตศรัทธาและพุทธศาสนิกชนผู้เลื่อมใส เป็นสิ่งสำคัญในการทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป

สรุปท้ายบท

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญ ต่อความสำเร็จขององค์กรทุกประเภท ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรทางศาสนา องค์กรธุรกิจ หรือองค์กร ทางสังคมต่างๆ ทั้งนี้เพราะธรรมาภิบาลเป็นการบริหารจัดการที่ดีเป็นการบริหารจัดการที่สร้างประโยชน์ และความ เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนำไปสู่ความเจริญทั้งหมด ดังนั้น จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่องค์กรทางศาสนา โดยเฉพาะวัด ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่สำคัญยิ่งในสังคมต้องนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการ ดำเนินการ โดยที่ผู้บริหารวัดทุกระดับไม่ว่าจะเป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอหรือเจ้าคณะ ผู้ปกครองระดับสูงขึ้นไป จำเป็นต้องตระหนักในสำคัญของหลักธรรมาภิบาล การที่วัดเป็นองค์กรไม่ แสวงหากำไร และมีกิจกรรมจัดหาทุนผ่านการบริจาค จึงมีความจำเป็นที่จะต้องยึดหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของวัด เพื่อสะท้อนถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงิน การจัดทำรายงานทางการเงินที่เป็นมาตรฐาน เปิดเผยให้

สาธารณะได้รับรู้และตรวจสอบได้จึงเป็นสิ่งจำเป็น การบริหารการเงินที่ดีมีส่วนทำให้วัดมีความโปร่งใส สร้างความเชื่อมั่นในการเป็นศูนย์กลางจิตใจของคนในชุมชนและสังคม ย่อมนำไปสู่ความมั่นคงทางด้านการเงินให้แก่วัดในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญสุราง ขำแจ่ม. (2543). การจัดทำบัญชีของวัดในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต*. สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณดา จันทรสม. (2555). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย. “การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย”*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทวีวัฒน์ ปุณฺณทวิวัฒน์. (2552). *พุทธศาสนในบริบทของสังคมไทย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.buddhadasa.org> [20 ตุลาคม 2557].
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. (2546). *รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- เบญญาภา ไสอุป. (2557). *การบัญชีเพื่อการจัดการ*. อุตรธานี: ศักดิ์ศรีอักษรการพิมพ์.
- ปกรณ ต้นสกุล. (2552). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของพระสังฆาธิการในวัดพัฒนา ตัวอย่าง. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ.
- ประมวล รุจนเสรี. (2542). *การบริหารการจัดการที่ดี (Good Governance)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสา รักษาตินแดน.
- ไพบูลย์ ผจงวงศ์. (2547). *หลักการบัญชีขั้นต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2554). *การบัญชีเพื่อการจัดการ*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ศรีสุดา อีระกาญจน์. (2549). *การบัญชีเพื่อการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็น เพรส.
- ศรีสุดา อีระยา. (2555). *ประโยชน์และวัตถุประสงค์ของการบัญชี*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/> [23 กันยายน 2562].
- ศศิวิมล มีอำพล. (2552). *การบัญชีเพื่อการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ: อินโฟเมนิ่ง.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2549). *หลักการบัญชีบริหาร*. กรุงเทพฯ: แมคกรอฮิลอินเตอร์เนชั่นแนล เอ็นเตอร์ไพรส์ อิงค์.
- สมาคมนักบัญชี และผู้สอบบัญชี รับอนุญาตแห่งประเทศไทย. (2538). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- สุดจิต นิमितกุล. (2543). *กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดีการปกครองที่ดี (Good Governance)*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- สุธาทิพย์ พาโพธิ์. (2547). *การบัญชีการเงิน*. กรุงเทพฯ: เอ็มพันธ์.
- สุพาดา สิริกุดตา. (2548). *การบัญชีบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธนธการพิมพ์.
- อมรา พงศาพิชญ์ และนิตยา ภัทรลือระพันธุ์. (2541). *องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- King, Thomas E., Lembke, Valdean C., & Smith, John H. J.J. (2001). *Financial accounting*. 2nd ed. New York: John Willey & Sons.

